

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

X

**ВСЕУКРАЇНЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

27-28 квітня 2023 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ X ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 27-28 квітня 2023 року)

Суми, 2023

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали десятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 27–28 квітня 2023 р.) / уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2023. 367 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Науковий керівник: Іванова Т.В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету.

Тетяна Плохута,

канд. пед. наук

ст. викладач кафедри іноземних мов та лінгводидактики

Сумського державного університету

Вікторія Зеленська,

студентка Сумського державного університету

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОВНОЇ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ ЗА КОРДОНОМ

Актуальність даної роботи полягає в тому, що з початку війни на сході України та зокрема після початку вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року, тисячі українців виїхали за кордон в пошуках безпеки та можливостей. Протягом цього часу українці зіткнулися з різноманітними труднощами, включаючи проблеми мовної адаптації в новому середовищі.

Метою даної роботи є дослідження психологічних проблем мовної адаптації українських біженців за кордоном, зокрема внаслідок вимушеного переміщення у зв'язку з війною. *Завдання:* 1) виявити основні психологічні труднощі, з якими зіштовхуються українці під час мовної адаптації; 2) визначити рівні мовної адаптації; 3) з'ясувати можливі шляхи подолання психологічних проблем. Результати дослідження можуть бути корисними для практиків в галузі міжкультурної комунікації, психологів, зокрема, соціальних працівників, політиків та науковців, що досліджують проблеми міграції та міжкультурної взаємодії.

Мовна адаптація – процес накопичення активного й пасивного словникового запасу з урахуванням діалектичних особливостей регіону

проживання мігранта, що забезпечує передачу інформації для реалізації успішної вербальної комунікації [3]. Даний процес може бути тривалим та складним, особливо якщо іноземна мова значно відрізняється від рідної.

Українці, які переїхали за кордон, зіткнулися з різноманітними *труднощами у процесі мовної адаптації*.

Однією з основних проблем є міжкультурний бар'єр. Культурні відмінності створюють труднощі у спілкуванні, розумінні та прийнятті норм і цінностей нової країни перебування. Крім того, неналежний рівень володіння іноземною мовою може призвести до відчуття соціальної віддаленості та ізоляваності від оточуючого середовища.

Іншою проблемою є стрес, який виникає внаслідок неспроможності виражати свої думки та почуття іноземною мовою, що може призвести до погіршення психічного стану, а також до відчуття неадекватності та неповноцінності у новому середовищі.

Мовний бар'єр впливає на формування ідентичності та самосвідомості українців за кордоном. Вони можуть відчувати себе відокремленими від власної національної ідентичності та культурних коренів, що викликає почуття самотності, відчуження та невпевненості в собі.

Українці за кордоном стикаються з дискримінацією за мовною та культурною ознакою, що призводить до відчуття неповноцінності й негативно впливає на їхній психологічний стан та самооцінку.

Відчуття невпевненості і страх спілкування іноземною мовою стає перешкодою для успішної мовної адаптації. Українці, які змушені переїжджати за кордон через війну, відчують емоційний стрес та невпевненість у своїх мовних здібностях, що впливає на їхню комунікацію з іншими людьми та загальну самооцінку.

Також варто зазначити, що мовна адаптація не обмежується лише знанням мови, а також включає у себе адаптацію до нової культури та соціальної системи. Незнання норм та правил поведінки призводить до конфліктів та незручностей у спілкуванні з представниками інших культур.

Для кращого розуміння процесу мовної адаптації необхідно знати характерні особливості її *рівнів*.

Таблиця 1

Рівні мовної адаптації (Тарасюк І. В.)

№	Рівні	Особливості
1	Фонетичний та лексичний	Найважчий рівень. На цьому етапі відбувається мобілізація та включення усіх ресурсів пам'яті. Людина експериментує з можливостями свого артикуляційного апарату для коректного відтворення слів та фраз, формує свій власний словник найбільш уживаної та корисної лексики. Психологічні труднощі на даному етапі: відчуття перевтоми, фрустрації, які супроводжуються поганим самопочуттям та головним болем через перевантаження мозку великою кількістю нової інформації.
2	Граматичний та синтаксичний	Людина починає розуміти граматичний зміст своїх висловлювань, продовжує накопичувати свій активний словниковий запас, вчиться будувати нескладні розповідні та питальні речення. Даний етап залишається морально складним для людей, присутня сором'язливість, самокритика, дезорієнтація в новому суспільстві загалом.
3	Стилістичний	Людина здатна відчувати мову та її відтінки, вмє вибирати та застосовувати лексичні одиниці із свого словникового арсеналу, залежно від ситуації.
4	Підсвідомий	На даному етапі відбувається повне мовне споріднення людини з мовою, яку вона вже сприймає не як іноземну, а як рідну, якою вона мислить та навіть бачить сновидіння.

Поліпшення мовної адаптації українців за кордоном передбачає забезпечення доступу до мовних курсів та інших ресурсів, які допоможуть у вивченні мови та культури країни перебування. Також важливо надавати психологічну підтримку, щоб зменшити стрес та відчуття соціальної віддаленості.

Серед дієвих способів подолання психологічних проблем мовної адаптації виокремлюють:

1. Участь у індивідуальних та групових заняттях під керівництвом викладачів, волонтерів або самостійне опанування мовного та мовленнєвого матеріалу на відкритих навчальні платформах, таких як: Coursera, Udemy, Duolingo, Mondly, UTalk, Ling App [2].

2. Спілкування з носіями мови: українці можуть налагодити комунікацію з носіями мови, таким чином, відчутти себе частиною місцевої спільноти та підвищити рівень впевненості у власних знаннях мови.

3. Соціальна інтеграція: залучення до різноманітних заходів, які проводять соціальні організації та навчальні центри, що може допомогти зменшити відчуття ізоляваності та підвищити відчуття приналежності.

4. Психологічна підтримка: українці можуть відчувати стрес і тривогу у процесі мовної адаптації, тому важливо надавати їм психологічну допомогу, а саме консультування з психологом або підтримку від соціальних працівників.

У цілому, підтримка українських біженців у процесі мовної адаптації зменшує рівень стресу та тривоги, які виникають у зв'язку з незнанням мови та відчуттям невпевненості, що, у свою чергу, сприяє поліпшенню загального стану здоров'я та забезпечує більш успішну інтеграцію у нове соціальне оточення.

Одним з можливих напрямків подальших досліджень є розробка програм та методик, які сприятимуть більш успішній мовній адаптації українських біженців за кордоном. Такі програми мають передбачати синергію мовних курсів, основ міжкультурної комунікації та психологічної підтримки, що допоможе зменшити рівень стресу та відчуття соціальної віддаленості. Крім того, варто розглянути можливість створення спільнот, де біженці зможуть спілкуватися та підтримувати один одного у процесі адаптації. Такі спільноти можуть включати як онлайн-ресурси, так і офлайн-зустрічі, що забезпечать можливість обміну досвідом та знаннями, а також підтримку та почуття єдності.

Отже, мовна адаптація українських біженців за кордоном є складним, та довготривалим процесом. Вони потребують підтримки та допомоги з боку

держави, громадськості та наукових установ за рахунок розробки відповідних програм та стратегій адаптації.

Список використаних джерел:

1. Загоруйко Л. О., Гут Н. В. Мовна інтеграція мігрантів: на прикладі країн Західної Європи. *Педагогіка та психологія*. Вип. 32. 2020. С. 85–94.
2. Загоруйко Л. О., Красуля А. В. Успішна інтеграція жінок-мігрантів: мовний аспект. Збірник матеріалів III Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти. Київ – Дрогобич : ТзОВ «Трек-ЛТД». 2019. С. 66–68.
3. Тарасюк І. В. Мовна адаптація як різновид соціокультурної адаптації мігрантів до іншомовного середовища. *Психолінгвістика*. 2011. Вип. 7. С. 65–72.

Тетяна Іванова,

канд. психол. наук

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

Анна Яганова,

студентка Сумського державного університету

ЕМОЦІЇ НЕГАТИВНОГО СПЕКТРУ У СТРУКТУРІ ДИСФОРІЇ

Постановка проблеми. Однією з характерних ознак сучасного світу є зростання рівня психічних розладів, поширення граничних відхилень різної нозології. У цьому ж контексті можна зазначити збільшення питомої ваги полі-емоційних розладів, що включають різноманітний спектр відхилень, які складно описати у межах моно-симптоматики. Зазначена ситуація передбачає необхідність формування додаткових підходів як до категоріального опису тих чи інших одиниць психоемоційних відхилень, так і формування необхідних